

NOVUS ORBIS

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Dergisi
Journal of Politics and International Relations

**Bir İnsan Hakkı Olarak Barış:
İnsan Hakları/Barış İlişkisinin 21. Yüzyıldan Görünümü**

*Peace as a Human Right:
Outlook of the Relationships between Human Rights and Peace from the 21st Century*
Fatma Akkan Güngör & Zehra Aksu

**Ofansif Realizm Bağlamında Kırım'ın İlhakı
Annexation of Crimea in the Context of Offensive Realism**
Oğuzhan Çakır & Ayça Eminoğlu

**Avrupa Birliği'nin Yükselen Güçler Politikası:
BRICS ve MIKTA Ülkelerinin Meydan Okumaları**
*The European Union's Response to Rising Powers:
The Challenges of the BRICS and MIKTA Countries*
Fevzi Kırbaşoğlu & Özgür Tüfekçi

Kitap İncelemesi // Book Review
Dijital Savaşlar: Apple, Google, Microsoft Ve İnternet Savaşları
Charles Arthur
Ayşegül İncesu

Department of
International
Relations

Uluslararası
İlişkiler
Bölümü

Cilt 2 | Sayı 1 | 2020
Volume 2 | Number 1 | 2020

Editörler Kurulu / Editorial Board

Baş Editör / Editor-in-Chief

- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Özgür Tüfekçi

Genel Koordinatör / General Coordinator

- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Alper Tolga Bulut

Yönetici Editörler / Managing Editors

- Arş. Gör. / Research Assist. Hülya Kınık
- Arş. Gör. / Research Assist. Göktuğ Kıprızlı

Kitap İnceleme Editörleri / Book Review Editors

- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Bülent Şener (*Türkçe Kitap / Books in Turkish*)
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Murat Ülgül (*İngilizce Kitap / Books in English*)

Alan Editörleri / Section Editors

- Dr. Öğr. Ü. / Assist. Prof. Fatma Akkan Güngör
- Dr. Öğr. Ü. / Assist. Prof. Yılmaz Bayram
- Dr. Öğr. Ü. / Assist. Prof. Ayça Eminoğlu
- Dr. Öğr. Ü. / Assist. Prof. Vahit Güntay
- Dr. Öğr. Ü. / Assist. Prof. Erol Kalkan
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. İsmail Köse

Yardımcı Editörler / Assistant Editors

- Arş. Gör. / Research Assist. Emel İlder
- Arş. Gör. / Research Assist. Çağlar Kaya
- Arş. Gör. / Research Assist. Ayçe Sepli
- Arş. Gör. / Research Assist. Sinem Çelik

Uluslararası Danışma Kurulu / International Advisory Board

- Prof. Dr. Mohammad Arafat – Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye
- Dr. Shane Brennan – American University in Dubai, UAE
- Dr. Alessia Chiriatti – University for Foreigners of Perugia, Italy
- Prof. Dr. Murat Çemrek – Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Rahman Dağ – Adıyaman Üniversitesi, Türkiye
- Dr. Federico Donelli – University of Genoa, Italy
- Prof. Dr. Süleyman Erkan – Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Monique Sochaczewski Goldfeld – Escola de Comando e Estado-Maior do Exército, Brazil
- Dr. Ayla Göl – University of Nottingham, UK
- Prof. Dr. Emre İşeri – Yaşar Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Gökhan Koçer – Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye
- Dr. SungYong Lee – University of Otago, New Zeland
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Ali Onur Özçelik – Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Alp Özerdem – George Mason University, USA
- Dr. Öğr. Ü. / Assist. Prof. Kaan Renda – Hacettepe Üniversitesi, Türkiye
- Dr. Paul Richardson – University of Birmingham, UK
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Didem Ekinci Sarier – Çankaya Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Hüsrev Tabak – Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Coşkun Topal – Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye

Novus Orbis

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Dergisi

Journal of Politics and International Relations

Cilt 2 | Sayı 1 | 2020
Volume 2 | Number 1 | 2020

İçindekiler / Table of Contents

Araştırma Makaleleri / Research Articles

4

Bir İnsan Hakkı Olarak Barış:

İnsan Hakları/Barış İlişkisinin 21. Yüzyıldan Görünümü

Peace as a Human Right:

Outlook of the Relationships between Human Rights and Peace from the 21st Century

Fatma Akkan Güngör & Zehra Aksu

15

Ofansif Realizm Bağlamında Kırım'ın İlhaki

Annexation of Crimea in the Context of Offensive Realism

Oğuzhan Çakır & Ayça Eminoğlu

39

Avrupa Birliği'nin Yükselen Güçler Politikası:

BRICS ve MIKTA Ülkelerinin Meydan Okumaları

The European Union's Response to Rising Powers:

The Challenges of the BRICS and MIKTA Countries

Fevzi Kırbaşoğlu & Özgür Tüfekçi

Kitap İncelemeleri / Book Reviews

71

Charles Arthur

Dijital Savaşlar: Apple, Google, Microsoft ve İnternet Savaşları

Ayşegül İncesu

KİTAP İNCELEMESİ / BOOK REVIEW

**DİJİTAL SAVAŞLAR: APPLE, GOOGLE,
MICROSOFT VE İNTERNET SAVAŞLARI**

Charles Arthur

(Çev. Ali Önsen)

Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2017

Ayşegül İNCESU*

Makalenin Geliş Tarihi // Received: 01.06.2020

Düzeltilme Tarihi // Revised 03.06.2020

Yayına Kabul Tarihi // Accepted: 10.06.2020

The Guardian'ın teknoloji editörü olan Charles Arthur, teknoloji endüstrisindeki bütün üst düzey kişilerle tanışma fırsatına sahip olduğu için Apple, Google ve Microsoft'un etkinliklerinin haberleştirilmesi konusunda deneyim sahibi olarak görülmektedir. Charles Arthur, Dijital Savaşlar: Apple, Google, Microsoft ve İnternet Savaşları başlıklı kitabının giriş kısmında dijital dünyadaki değişimlerin içerisine giren ve ilk defa 1998'de aynı ortamı paylaşan Apple, Microsoft ve Google'ın dijital arenanın farklı kesimlerini denetim altına almak için bir dizi savaşa giriştiklerini, silahlarının ise donanım, yazılım ve reklamcılık olduğunu ifade etmiştir. Bu bağlamda Dijital Savaşları ele alırken merceğini Apple, Google ve Microsoft'a odaklayan Arthur, çalışmasını temelde sekiz bölüme ayırmış ve bu bölümleri de kısımlara ayırarak adım adım dijital ortamda gerçekleştirilen savaşları okuyucuya aktarmıştır. Arthur tarafından yazılan kitap, günümüzde etkisi ve önemi artan siber uzayda yaşanan olaylar dikkate alındığında bu alana dair

* Doktora Öğrencisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, aysegul.incesu7@gmail.com

yapılan araştırma ve çalışmalar için örnek oluşturabilecek nitelikte gösterilebilir.

Arthur çalışmasında öncelikle 1998 yılında aynı dijital ortamda yer alan üç şirket ve CEO'ları hakkında bilgi vermiş; yetenekleri, amaçları, hedefleri ve çekişmeleri hakkında okuyucuya bir çerçeve çizmek adına konuya giriş niteliğinde bilgiler sunmuştur. Arthur, yer yer karşılaştırmalara da yer verdiği çalışmasında; sermaye sorununa değinmiş ve işlemci maliyetlerinin düşmesi, internetin ulaştığı alanın genişlemesi, cep telefon sayılarının artması ile tüketici güçlerin alım gücü gibi dört kuvvet nedeniyle bahsi geçen şirketlerin birbirinden farklı olmalarına rağmen kesiştiklerini öne çıkarmıştır.

Egemenliğini diğer alanlara yaymak amacıyla Windows'taki tekeli kötüye kullanması nedeniyle Microsoft'a açılan antitröst davasına da çalışmasında yer veren Arthur, davanın odağında Internet Explorer olduğunu belirtmiş ve Microsoft'un, Internet Explorer'ı etkin bir tekel payına ulaşmak için ücretsiz olarak verdiğine dikkat çekmiştir. Hisse senedi piyasasının ise mahkeme kararından etkilenmediğini ifade etmiştir. Ayrıca dava sonucunda 2000 Nisan'ında biri sistemi üreten, diğeri ise uygulama geliştiren şirket olmak üzere Microsoft'un ikiye bölünmesinin gündeme geldiği ancak 2001 yılındaki uzlaşmayla ve birtakım koşulları –üç kişilik bağımsız bir heyete kaynak kodlarına, kayıt ve sistemlerine tam giriş yetkisi verilmesi, Microsoft içindeki bir departman başka bir departmana belirli bir ürün için API'ler açıtıysa bunların herkesin erişimine açık olması gibi- kabul etmek zorunda kalmasıyla bölünmekten kurtulduğunu belirtmiştir. Burada Arthur'un aslında dikkat çekmek istediği Microsoft'un antitröst davaları ile yıpranmış olduğudur.

Charles Arthur çalışmasında, Microsoft'un egemen olduğu ve Netscape'le giriştiği savaşı hem cephede hem de cephe gerisinde kazandığı bir dönemde, Google'ın arama motoru özelliğiyle ortaya çıkışını ve oluşan savaş ortamını okuyucunun dikkatine sunmuştur. Bu bağlamda Microsoft'un başlangıçta Adalet Bakanlığı'nın açtığı davayla boğuşması ve arama motorunu ciddiye almamasını, Google'ın ise bu durumdan faydalanıp ekibini sağlam kurmasını, sitesini güçlendirmesi için attığı adımları –hız, AdWords vb.-, yaptığı anlaşmaları, halka açılmasını kısaca geçtiği aşamaları başarılı bir şekilde aktarmıştır. Arthur, Microsoft'un daha sonraları arama motorunun önemini keşfetmesi üzerine Mazlum projesi ile savaş alanına dâhil olmasını ancak Microsoft'un bilmediği bir alanda savaşması ve yanlış seçimleri nedeniyle (Overture'ı satın alıp almama konusu gibi) nasıl yenilgiye uğradığını yine okuyucuya başarılı bir şekilde göstermiştir. Dolayısıyla Arthur,

dijital ortamda dengelerin bir anda nasıl değişebileceğine dair güzel bir örnek sunmuştur.

Arthur (2017: 121), Apple'ın da tıpkı Google gibi bir “devi uyandırmamak için” elinden gelenin en iyisini yaparak Microsoft'u nasıl yenilgiye uğrattığını ele almış ve bu bağlamda Google'ın arama motoru ile zafer kazandığı dijital ortamda Apple'ın da dijital müzik çalar piyasasında bu başarıyı elde ettiğine dikkat çekmiştir. Apple'ın iPod ve iTunes ile yakaladığı üstünlüğü; gizlen-saldır yaklaşımıyla, karmaşık teknolojiyi basitleştirmesiyle, ünlüler aracılığı ile yaptığı reklamların etkileyciliğiyle, çevrimiçi mağazasıyla, yeni modelini piyasaya sürmeden önce stoklarını eritmesi ve neyin gelmekte olduğunu ekosisteme söylememesiyle başardığını vurgulayan Arthur'a göre Microsoft'un geride kalmasının sebebi başlangıçta Apple'ın yükselişinin farkında olmaması, daha sonra ise PlayForSure, Janu ve Zune gibi attığı adımların karmaşık olması, önce piyasaya sürüp sonra düzeltmesi ve abonelik gerektirmesinin yanı sıra yatay olarak bölümlenmiş iş modeline saplanıp kalması olmuştur. Arthur burada Microsoft'un önce tehlikeyi fark edememesi, fark ettiğinde ise geriden gelip arayı kapatma konusunda başarısız olduğunu kanıtlamıştır. Yani Microsoft bir kez daha savaşı kaybetmiştir.

Arthur (2017: 307), daha sonra hayatımızın önemli bir parçası haline gelen, “cebimizdeki bilgisayar” diyebileceğimiz akıllı telefonlar üzerinden gerçekleştirilen dijital savaşları ele almıştır. Dijital müzik çalardaki savaşı kazanan Apple; yeni bir alanda savaşa girerek, bu kez rakiplerini -Microsoft, Google, Android, RIM vd.- dokunmatik tuşları olan geniş ekranlı iPod, devrimci bir cep telefonu ve internet iletişim cihazından oluşan tek bir ürün olarak iPhone adıyla sunduğu akıllı telefonu üzerinden yenilgiye uğratmayı amaçlamıştır. Google'ın ise iPhone'un arama motoru, harita sağlayıcısı, video kaynağı olduğunu belirten Arthur, daha sonra Apple ve Google'ın bu yakın işbirliğinden açık savaş durumuna geçtiğini ortaya koymuştur. Yarışa geç kalan Microsoft'un Windows Mobile cihazlarının hayal kırıklıkları çekmeci olarak görüldüğü ve patent konusunda herkesin iyi silahlandığı savaş ortamında Android, Google ile gerçekleştirdiği işbirliğiyle yükselmiş ve özellikle harita savaşları üzerinden ortaya çıkan rekabet ortamı kızışmaya başlamıştır. Arthur'un (2017: 263) ifadesiyle “Apple nasıl piyasanın tepesini kesip aldıysa, çeşitli üreticilerin farklı Android telefonlarında karınca gibi piyasanın altını dişlemeye başladılar.” Böylece Google'ın yaygın tanınmışlığı üzerine inşa edilen Android, mobil cihazlarda egemen platform haline gelmiştir. Nitekim Arthur çalışmasında, akıllı telefon alanında yapılan savaşta Google ve Android'in kazanan taraf olduklarını,

Apple ile birlikte kötü bir iz süren Microsoft'un ise yeni bir savaş alanına gereksinim duyduklarını detaylandırarak başarılı bir şekilde ortaya koymuştur.

Arthur, dijital ortamda gerçekleştirilen bir diğer savaş konusu olarak, klavyesiz ve taşınabilir bir bilgisayar olan tabletleri ele almıştır. Apple oldukça sessiz bir biçimde, Microsoft'un egemen olduğu kurumsal bilgisayar kullanıcıları piyasasını ele geçirmek için savaşa dâhil olmuş ve "üçüncü kategori" olarak ileri sürdüğü cihazı iPad ile bu amacına büyük ölçüde ulaşmıştır (Arthur, 2017: 315). Microsoft içinde ise tablet tasarımı acı bir savaşın odağı olmuştur. Üreticilerin Android'e yönelmesiyle, üretim yarışında her ne kadar Samsung bir adım önde gitmişse de Apple 2010 yılının sonunda tablet dünyasına bütünüyle egemen olmuş; Samsung, Apple ile dünya çapında sertleşen patent ve hukuk savaşlarına tutuşmuştur. Bu çerçevede Arthur (2017: 323), yatay modelin teoride olması gerektiği kadar sağlıklı görünmediğini, Microsoft'un sistemsel sorunlara sahip olduğunu ve Windows 8'in geç kaldığını, Apple'ın ise egemen olduğu tablet dünyasında sahip olduğu sınırlılıkları nedeniyle bir "oyuncak" olarak satın alındığını ortaya koymuştur. Ayrıca Arthur, tablet kullanım alanlarının yaygınlaştığı örnekleri ortaya koyarak, tabletlerin ortadan kaybolmayacağına işaret etmiştir.

Arthur dijital ortamda adından sık sık söz ettiren bir ülke olarak çalışmasında Çin'e yer vermiş ve Çin'in müzik çalarlar ve akıllı telefonlar için bir montaj üssü olmaktan dünyanın en büyük akıllı telefon işletmesine dönüşümünü ele almıştır. Bu noktada Arthur; Microsoft, Google ve Apple'ın akıllı telefonlar ve daha sonra tabletler için birbiriyle çekişmeye başlayınca söz konusu üç şirket için Çin'in ekonomik durumunun birdenbire odak noktası haline geldiğini belirterek, gerçekleşen dönüşümü ortaya koymuştur. Microsoft'un bakir piyasa Çin'e yönelmesinin Çinli korsanlar tarafından yasadışı yapılan sürümler nedeniyle, Google'ın ise Çin'in sansürcülük ahlakından dolayı hayal kırıklığına uğradığını belirten Arthur, Apple'ın Çin'deki tedarikçilerinin intihar olayları ile gündeme gelmesine rağmen akıllı telefonu iPhone ile statü takıntılı bir topluma sahip olan Çin'de zengin olmayı simgeler hale geldiğini ifade etmiştir. Dolayısıyla Arthur, Google ve Microsoft'un Çin'e girmeyi denediğini ancak geri püskürtüldüğünü ve saldırıya uğradığını, Apple'ın ise kendi yolunda ilerlemeyi başardığını öne sürmüştür. Zira Apple; ne izinsiz kopyalanıp kullanabilecek bir yazılıma, ne de sansürlenebilecek bir web servisine dayanıyordu. Bunların yerine aslında kapalı kutu olan bir cihaz satıyordu. Bu nedenle Arthur, üç şirketten sadece Apple'ın avantaja sahip olduğunu fakat Çin'de cep telefonu üreten irili

ufaklı şirketlerin -Xiamoni, Lenova, Huawei vd.- çok fazla olmasından dolayı gelecek için Çin piyasasında da yerinin net olmadığını ortaya koymuştur.

1998 yılından başlayarak dijital ortamda gerçekleştirilen savaşlarla ilgili başarılı bir çerçeve sunan Arthur, çalışmasında son olarak 2011 yılında rekabette gelinen son noktayı ele almıştır. Arthur'un değerlendirmesine göre; Steve Jobs'ın bilgisayar parçalarını monte etmek için ortağıyla kurmuş olduğu, Michael Dell'in 14 yıl önce geleceği olmadığı için kapatmayı önerdiği şirket Apple, bütün şirketlerin en değerlisi olurken, Microsoft; önce aramada sonra dijital müzikte ve sonrasında akıllı telefonlarda yenilgiye uğratıldıktan sonra %40 değer kaybetmiş ve hiçbir alanda lider ya da yenilikçi olmayarak inanılmaz kârlı geçmişine gömülüp kalmıştır. Google ise üç kişilik garaj girişiminde kükreyerek bir web devine dönüşmüştür.

Çalışmanın sonunda Arthur (2017: 365), artık gelinen noktanın "belirsizlik çağı" olduğunu öne sürmüştür. 1998'de Google şirketleştğinde Microsoft'un Apple'in ve Google'ın tamamen farklı hedefleri varmış gibi görüldüğüne ancak bu tarihten 15 yıl sonra üç şirketinde kendini daha fazla geliştirmesi sonucunda benzerlik gösterdiğine dikkat çeken Arthur, artık geçmişte kesin olan düşüncelerin -yatay model daima başarılı olur- daha az belirgin olmaya başladığını ifade etmiştir. Bu durumda daha belirsiz olan olgu ise üç şirketin bu benzerlikler içerisinde savaşmakta oldukları cephelerin hangisinin daha önemli olacağıdır.

Sonuç olarak, teknoloji ve bilim gazeteciliğinde 25 yıllık tecrübe sahibi olan Charles Arthur'un dijital arenada yapılan savaşları nesnel bir bakış açısı ile eserine yansıtması kitabın çekiciliğini artırmaktadır. Bununla birlikte teknoloji dünyasındaki hızlı değişim-dönüşüm göz önünde bulundurulduğunda ilk yayınlandığı tarih olan 2011'den sonra 2014 yılında güncellenen ancak ilk kez 2017 yılında Türkçeye çevrilen kitabın güncelliğini yitirdiğine dair eleştiriler yapılabilir. Yine de dijital dünyadaki bu hızlı değişim ve dönüşümlerin anlaşılması adına başvurulabilecek ve keyifle okunabilecek kayda değer bir kitaptır. Nitekim kitapta bahsi geçen ve teknoloji devleri olarak görülen Apple, Google ve Microsoft'un rekabet ortamında geliştirmiş oldukları ürünler, teknoloji dünyasında yeni bir dönemi başlatmıştır.